

Mapování činností metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách v rámci primární prevence rizikového chování

Jurystová Lucie, Jarošík Vladimír, Pacnerová Helena

O ÚSTAVU

Národní ústav pro vzdělávání je přímo řízenou organizací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Vznikl v roce 2011 sloučením Národního ústavu odborného vzdělávání (NÚOV), Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (VÚP) a Institutu pedagogicko-psychologického poradenství ČR (IPPP ČR).

Na základě této geneze je tematické zaměření NÚV poměrně rozsáhlé. Pokrývá problematiku pedagogicko-psychologického poradenství, ústavní výchovy, prevence rizikového chování a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dále se zabývá tvorbou rámcových vzdělávacích programů, sleduje uplatnění absolventů škol na trhu práce atd.

Představovaný výzkum byl realizován v **Oddělení pro ústavní a ochrannou výchovu a prevenci rizikového chování**. Naším cílem je přinášet informace o stavu ústavní péče, preventivně výchovné péče a prevenci rizikového chování v ČR, vytvářet příležitosti pro metodickou podporu odborníků a hledat cesty pro řešení aktuálních otázek a výzev v těchto oblastech. Za tímto účelem:

- Uskutečňujeme výzkumy**
- Vytváříme strategické a koncepční materiály, vedeme pracovní skupiny**
- Zjišťujeme, v čem se odborníci v dané oblasti chtějí dále vzdělávat a připravujeme vzdělávací aktivity**
- Organizujeme příležitosti pro metodickou podporu odborníků**
- Vydáváme publikace, články, výstupy výzkumů**
- Podílíme se na připomínkování a přípravě legislativy**

O PROJEKTU

Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně (dále MP) představuje důležitý stupeň v rámci vertikální úrovně koordinace primární prevence rizikového chování (PPRCH). V tomto systému nad ním stojí krajský školní koordinátor prevence (v čele s MŠMT) a pod ním jsou vybraní pedagogové ze škol a školských zařízení (školní MP).

- Z dokumentů upravujících pozici metodika prevence v pedagogicko-psychologické poradně vyplývá, že jeho činnost není definována příliš jasně, jednotně a komplexně. V jejich obsahu je možno nalézt různé úhly nahlížení na tuto pozici. Některé dokumenty upravují potřebnou kvalifikaci, jiné přímo činnosti v kompetenci MP.
- V listopadu 2014 bylo formou online dotazníku realizováno **šetření zaměřené nejen na činnosti, kterým se metodici prevence v PPP věnují, ale především na zmapování podmínek pro jejich práci** (výše úvazku a jeho kombinace, časová vytíženost), a **jejich kvalifikačního zázemí** (vzdělání, další vzdělání a praxe).
- V kontextu připravované novely vyhlášky byly mapovány **konkrétní aktivity spadající do náplně práce MP v PPP v rámci primární prevence rizikového chování (PPRCH)**. Tyto činnosti byly mapovány ve vztahu k jejich variabilitě, časové zátěži, typu rizikového chování, úrovni prevence (všeobecná, selektivní, indikovaná) řešené v praxi metodiků prevence.
- Dále byla mapována **spolupráce metodiků prevence v PPP** a dalších subjektů v rámci PPRCH a rovněž jejich **vzdělávací potřeby**.

METODOLOGIE

Dotazník byl celkově distribuován na 125 kontaktů pedagogicko-psychologických poraden ve všech krajích ČR. V ČR je aktuálně 96 metodiků prevence v PPP.

Vyplněný dotazník byl navrácen od 35 respondentů, tj. 36,5 % z celkového počtu metodiků prevence v PPP.

Veškeré poskytnuté údaje byly zaznamenány a vyhodnocovány anonymně. Pro identifikaci byla žádána pouze krajská příslušnost metodika prevence. K analýze výsledků byly využity základní statistické metody MS Excel.

LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, poskytuje obecné vymezení činnosti školního metodika prevence nalezneme + standardní činnosti poradny

Zákon č. 563/2004 Sb., §19 o pedagogických pracovnících formuluje požadavek na kvalifikaci metodika prevence

Zákon č. 561/2004 Sb., § 29, odst. 1, školský zákon, vymezuje činnost pedagogicko-psychologické poradny vzhledem k rizikovému chování (a tedy i k pozici metodika prevence) a uvádí, že školy a školská zařízení jsou povinny předcházet vzniku sociálně patologických jevů.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 poskytuje podrobnější vymezení aktivit spadajících do agendy metodika prevence v PPP.

Mapování činností metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách v rámci primární prevence rizikového chování

Jurystová Lucie, Jarošík Vladimír, Pacnerová Helena

SHRNUTÍ NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH ZJIŠTĚNÍ A DOPORUČENÍ

Výše úvazků a počty škol v kompetenci metodika prevence

Dle výsledků šetření je úvazek metodika prevence nejčastěji ve spektru 0,4-0,6. Nicméně stejná výše úvazku v různých regionech neznamena stejné množství škol/žáků v kompetenci. MP by dle jejich názoru potřebovali průměrný úvazek zhruba 0,7 (což odpovídá přibližně 112 hodin měsíčně).

Spektrum škol v působnosti metodika prevence v PPP je velmi různé, při úvazku 0,4-0,6 variuje od 14 do 95, při výši úvazku 0,5 je rozptyl od 14 do 130 škol.

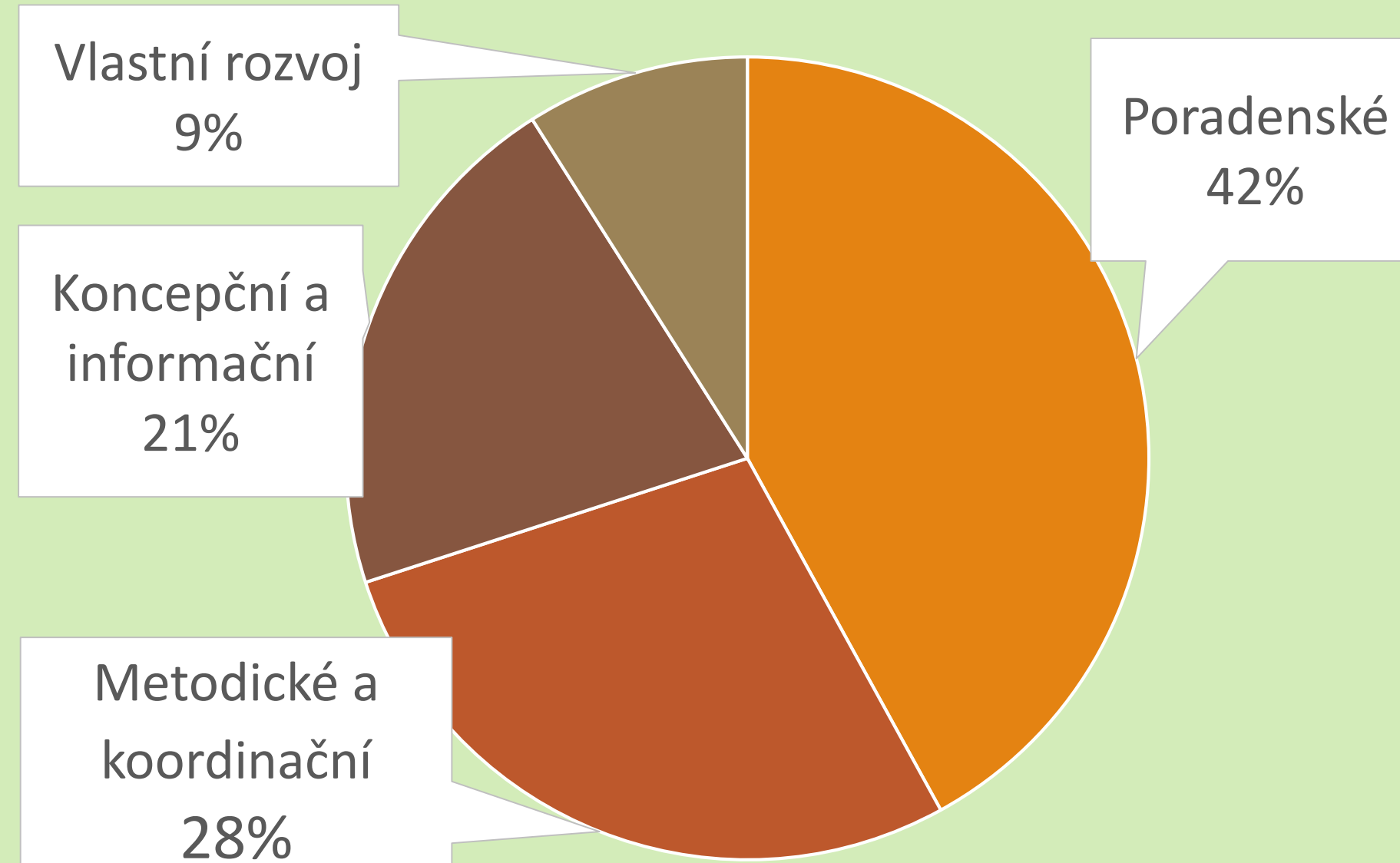
Výše úvazků, které jsou v jednotlivých regionech k dispozici, se velmi různí. Naše šetření poukázalo na jistou poddimenzovanost úvazky vzhledem k doporučením daným legislativními předpisy (tj. alespoň 0,5 úvazku). Velikost úvazku sama o sobě příliš nevyovídá o vytíženosti jednotlivých metodiků prevence. Z našich výsledků vyplývá, že neexistuje přímá úměra: vyšší úvazek = vyšší počet škol.

Vzdělání a praxe

Z průzkumu vyplývá, že 91,2% respondentů má ukončené vysokoškolské studium (Mgr., PhDr., či vyšší), nejčastěji v oboru psycholog, speciální pedagog, pedagog a sociální pedagog. Ostatní respondenti mají ukončený první stupeň vysokoškolského studia (Bc.). Délka praxe pro post MP v PPP není žádným dokumentem definována. Praxe variuje od 3 měsíců do 19 let.

Naše zjištění vzhledem k dosažené úrovni vzdělání jsou v souladu se stavem požadovaným platnou legislativou.

Činnosti metodika prevence

Výsledky poukazují na soulad se stávajícími dokumenty, co se týče spektra nejčastěji vykonávaných pravidelných činností. Některé z činností, kterým se MP v PPP dle našeho šetření věnují, však nejsou zakotveny v žádném stávajícím dokumentu. Jedná se například o účast na supervizi nebo jejím vedení.

Ve výsledcích u realizovaných činností nalezneme velký statistický rozptyl (velmi různé odpovědi). Tento rozptyl podporuje fakt, že činnost metodiků prevence v PPP není pevně, jasně a jednotně stanovena v předpisech, a proto se činnosti vykonávané MP v reálu velmi různí svým obsahem, intenzitou, a tedy i časem, který je jim věnován. Alternativní interpretace vysokého rozptylu je důsledek menšího počtu respondentů.

Spolupráce s dalšími odborníky a institucemi

V našem průzkumu MP nejčastěji uvádějí spolupráci právě s KŠKP, ale také s MP v rámci jiné oblasti nebo PPP a s nestátními neziskovými organizacemi. Nejméně MP uvádí spolupráci s dětskými lékaři, manažery prevence kriminality (KÚ i Policie).

Navrhovaná doporučení

1) Definovat blíže požadovaný nebo doporučený typ vzdělání a rovněž rozsah znalostí specificky se vztahujících k prevenci rizikového chování a v souladu s trendy v jiných oborech a v rámci kariérního rozvoje, definovat požadavky na další (celoživotní) vzdělávání v oblasti PPRCH.

2) Vytvořit algoritmus, podle něhož bude určeno, kolik škol, respektive žáků, připadá na určitou výši úvazku metodika prevence v PPP.

3) Při stanovování standardních činností podrobněji zmapovat, jaký poměr času je věnován v náplni práce metodika v PPP činnosti metodické, koordinační a přímé práci, respektive jaké je reálné časové zatížení pro tyto oblasti aktivit. Tato typologie činností může rovněž souviset s odborným backgroundem metodika prevence.

4) Podrobněji zmapovat s kým a v jakých aktivitách týkajících se PPRCH jednotliví odborníci spolupracují. Deskripce spektra činností na jednotlivých pozicích může přinést inspiraci a přenositelnou dobrou praxi do dalších regionů a pomoci rozvinout systém koordinace prevence rizikového chování, a tím také zvýšit jeho efektivitu.

Plnou verzi zprávy naleznete na:
www.nuv.cz/t/pprch

Kontakt na autora:
Lucie.Jurystova@nuv.cz